

Управління культури Черкаської
обласної державної адміністрації
Комунальний заклад
„Обласна універсальна наукова
бібліотека імені Тараса Шевченка”
Черкаської обласної ради

Бібліотека – центр громади: сучасне бачення : з досві-
ду роботи Христинівської ЦБС / КЗ «ОУНБ імені Тараса
Шевченка» ; уклад. Л. О. Танасійчук ; опрац. Р. П. Круценко.
– Черкаси, 2013. – 12 с.

Бібліотека – центр громади: сучасне бачення

(З досвіду роботи Христинівської ЦБС)

Підготувала:	Л. О. Танасійчук, провідний методист Христинівської ЦРБ
Опрацювала:	Р. П. Круценко
Редактор:	Г. С. Круглякова
Відповідальний за випуск:	К. С. Бугаєнко
Комп'ютерний набір:	Л. А. Посипайко

Черкаси - 2013

Бібліотечні заклади Христинівського району визначають пріоритети своєї діяльності відповідно до змін та потреб місцевої громади, шукають шляхи співпраці з усіма її представниками, щоб стати справжніми соціально-інформаційними центрами та складовою сільського соціуму, культурною інституцією, яка залишається важливим самобутнім простором освіти, дозвілля, духовного розвитку громади.

Багатьом бібліотекам вдається підтвердити статус провідного соціального закладу для місцевої громади завдяки постійному пошуку і впровадженню інноваційних форм і методів роботи, співпраці з місцевою владою, зв'язкам із громадськими, творчими об'єднаннями, проектній діяльності.

Бібліотечні працівники прагнуть зробити свої заклади комфортними, привабливими для користувачів, рекламують можливості, послуги, пропонують, як гармонійно поєднати традиційну книжку та читання з використанням новітніх інформаційних технологій.

Розширенню сфери діяльності бібліотек району, позитивним зрушенням у матеріально-технічному оснащенні, впровадженню новітніх технологій, об'єднанню членів громади навколо бібліотеки сприяла участь у конкурсних проектах програми «Бібліоміст», Міжнародного фонду Відродження.

Ряд бібліотек Христинівської ЦБС здобули перемогу в першому та п'ятому раундах в конкурсі проектів програми «Бібліоміст» «Організація нових бібліотечних послуг з використанням вільного доступу до Інтернету». Переможці першого раунду вже декілька років успішно реалізують проект, а п'ятого – готові до встановлення технічного оснащення.

З урахуванням складу користувачів, рівня їх підготовки до роботи в Інтернеті, бібліотеками розроблено і надається широкий спектр послуг – навчання пошуку потрібної інформації в мережі, інтернет-уроки, тренінги

для спеціалістів, в т.ч. бібліотечних. Наприклад, для користувачів проводяться інтернет-мандрівки, віртуальні подорожі, інтернет-екскурсії «Такі різні столиці», «Сім чудес України», «По музеях Т. Шевченка», «По художніх музеях України», день інформації «Маг на ім'я Інтернет», урок-діалог «Улюблене дитя людства – комп'ютер». Було організовано курси для початківців «Знайомство з Інтернет-ресурсами», «Культура віртуального спілкування». Для літніх громадян організовано курс занять під назвою «Незважаючи на роки, із комп'ютером на Ти». Із задоволенням вони опанували скайп-спілкування, оскільки в багатьох із них є діти, родичі, однокласники, чи однополчани, які проживають далеко, іноді за межами України.

Спілкування, різні масові заходи сприяли тому, що до бібліотек із задоволенням приходять і ті, в кого є комп'ютер вдома. Молодих користувачів, які вільно володіють ПК, запрошували стати волонтерами, щоб допомогти людям старшого покоління опанувати навичками роботи в Інтернеті тощо.

Одними із перших і активних користувачів Інтернету стали учасники клубу «Надвечір'я», який діє при ЦРБ. Вони добирали пісні, гуморески для репертуару хору ветеранів, купували книги, ліки, побутову техніку. Люди середнього віку користуються в Інтернеті сайтом знайомств.

Став у нагоді Інтернет і для непрацюючих. Їм надається можливість познайомитись із відповідними сайтами, при необхідності відкрити електронну поштову скриньку, скласти та відправити резюме. До співпраці для вирішення проблем працевлаштування був залучений районний центр зайнятості.

Бібліотекарі вивчають думки користувачів щодо інтернет-послуг. Проводяться анкетування, опитування «Від книжки – до мишки», «Бібліотека і комп'ютер», «Книга і Інтернет», експрес-опитування «Ваша думка про

інтернет-послуги в бібліотеці», «Книги і Інтернет: спільники чи вороги». Їх аналізування дозволяє врахувати побажання, зауваження наших користувачів щодо поліпшення обслуговування.

Бібліотеки і громада співпрацюють у напрямку патріотичного виховання. Тут надійними партнерами є районна рада ветеранів Великої Вітчизняної війни, ветеранські сільські організації, ради воїнів-афганців.

Викликав резонанс у мешканців спільний захід – презентація книги «В житті завжди є місце подвигу», виданої Сичівським НВК, СБФ, в ній вміщено розповіді про односельців, які брали участь в бойових діях в «гарячих точках» світу. Презентація пройшла за участю голів РДА, райради, голови територіальної громади, голови районної ради, воїнів-афганців, воїнів-інтернаціоналістів та родичів загиблих.

З цими організаціями спільно проводяться заходи до Дня Перемоги, початку Великої Вітчизняної війни, річниці визволення району і населених пунктів від німецько-фашистських загарбників, Дня виводу військ з Афганістану, Дня козацтва, Дня Соборності України, Дня Незалежності України.

Бібліотеки району, працюючи як центри соціальної сфери громади, переорієнтовують свою роботу так, щоб не лише згуртовувати, об'єднувати громаду навколо вирішення соціально важливих проблем (наркоманія, пияцтво, СНІД), але і позиціонують її інтереси, запрошуючи на заходи з бесідами, консультаціями, порадами працівників соціальної служби, медицини, психологів, юристів тощо.

У центрі уваги бібліотек є також питання екології, охорони природи, налагоджена тісна співпраця з екологічними службами регіону. ЦРБ взяла участь і стала одним із переможців в екологічному обласному конкурсі й виграла ксерокс.

Традиційними партнерами бібліотек є заклади освіти. Їм надається необхідна допомога з інформаційної підтримки навчального процесу, інформування вчителів, обслуговування учнів, залучення їх до підготовки і проведення масових заходів, до групи волонтерів.

Тісні зв'язки налагоджено з місцевими ЗМІ. В регіоні виходить районна газета «Трибуна хлібороба», де вміщуються розповіді про проведені масові заходи, інформація про нові надходження до фонду, ведуться постійні рубрики «Єдина книга в бібліотеках району», «Є така професія – бібліотекар». В міській газеті «Христинівська сорока» відкрито рубрику «Книги з автографами в бібліотеці», де йдеться про книги та авторів, які подарували бібліотекам свої доробки: М. Мазурик, В. Слободяник, Д. Франчук, Галка Білка, В. Криницький, П. Горохівський та інші.

Бібліотеки не лише допомагають вивчити та осмислити історію свого краю, а й самі беруть участь у пошуковій роботі, зокрема, брали участь у конкурсі «Історія вічна, але час неблаганний», який проводила міська газета. Було підготовлено статті про історію бібліотек району, нариси, розповіді про наших видатних земляків.

У співпраці з місцевими громадами реалізуються ініціативи щодо створення краєзнавчих, народознавчих куточків, літературного музею в ЦРБ. У краєзнавчому і народознавчому куточках, створених у ЦРБ, зібрано старовинні речі вжитку, світлини, спогади старожилів, друковані видання. У бутафорській фронтовій землянці розміщено матеріали про події Великої Вітчизняної війни і участі в ній наших земляків. Світлини, спогади, книги, інфотеки, бойові реліквії – все це використовується під час проведення масових заходів з патріотичного виховання молоді.

Особливою гордістю є літературний музей, який функціонує в центральній районній бібліотеці. Поштовхом для його заснування стала сумна подія – пішов

із життя відомий поет, член спілки письменників України і громадський діяч Станіслав Сергійович Зінчук. Його родина передала до бібліотеки книги, спогади, особисті речі відомого земляка, які впорядковано і тут експонуються.

Представлено також творчий доробок земляків Миколи Гребенюка і Петра Моргаєнка, відомих літераторів Кліма Ткача, Олени Костюк, Дмитра Паламарчука, Петра Альтмана, Володимира Чорного, Миколи Мазурика, Олександра Де (Барчука), Олександра Корнійчука.

З ініціативи районної ради бібліотеки, за участю ветеранів проводиться робота над створенням віртуального музею району. Збираються матеріали про видатних людей, відомих земляків, учасників бойових дій, орденосців. Багато з них є учасниками клубу «Надвечір'я». Питання створення музею обговорюються на його засіданнях. Впорядковуються матеріали з історії бібліотечної справи в районі, щоб розкрити її в цьому музеї.

Однією із складових успіху є співпраця бібліотек з органами місцевої влади, що дає позитивний результат. РДА і райрада підтримує бібліотечні заклади в усіх починаннях. Партнерами бібліотек є відділи та служби РДА: управління юстиції, районний центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, соціального захисту населення, центру зайнятості, охорони здоров'я, а також громадська організація «Христинівчани».

Великий інтерес у громадськості, присутніх працівників РДА викликали «картопляні посиденьки», проведені в бібліотеці. З легкої руки бібліотекарів вони потім переросли в районне свято картоплі. У цьому святі бібліотеки взяли участь, щоб вкотре показати свої можливості, свої послуги, свій потенціал.

Користуються послугами бібліотек району приватні підприємці, фермери. Для них готуються інформаційні списки, бібліографічні, фактографічні довідки. Зокрема, виготовлено покажчики інтернет-ресурсів «Законодавст-

во України про підприємство», «Електронні інформаційні ресурси органів влади». В цьому покажчику, поряд із сайтами законодавчих органів України, подано адреси сайтів адміністрацій, політичних партій Черкаського регіону і Христинівського району.

Бібліотекарі надають мешканцям можливість реалізовуватися через різноманітні захоплення, хобі: вишивання, плетіння, бісероплетіння тощо. Для них в бібліотеці проводяться книжково-ілюстративні виставки «Вишивала долю я нитками, вишивала серцем і руками», «Дивне плетиво ниток», «І стало дерево піснею», «Вишивальний світ», майстер-клас «Умілі руки при ділі», «Власноруч створена краса», виставки робіт умільців. Учасники обмінюються досвідом, візерунками, переймають узори з книг, журналів, Інтернету.

Бібліотеки за допомогою різних засобів та форм роботи привертають увагу до потреб людей похилого віку, залучають їх до участі в роботі клубів за інтересами, підготовці і проведенні масових заходів. У бібліотеках організовуються виставки їх робіт, вони запрошуються до проведення майстер-класів з вишивання, плетіння, макраме. Їм цікаві різні форми роботи. Клуб «Надвечір'я» вдало провів для цієї категорії читачів вечір-зустріч трьох поколінь «Тільки пам'ять людська не сивіє», літературно-фольклорні посиденьки «Як ішли наші літа на ярмарок».

Для багатьох ветеранів важко самотужки відвідувати бібліотечні заклади. Для них організовано книгоношення, в якому беруть участь і волонтери.

Серед користувачів бібліотек є багато людей віруючих, тому на масові заходи запрошуються священослужителі, зокрема на години духовності, круглі столи, години обміну думками, моральні перехрестя, години християнської етики, вечори спілкування – «Заповіді християнської моралі», «Біля джерел духовності», «Духовні святині краю», «Чим є молитва», «Розмова душі з Бо-

гом», «Чарівні куполи соборів», «Етичні погляди Христа і сучасність», «Виховання іконою». До 1025-річчя хрещення Русі проведено екскурс в історію «Християнство за перших руських князів», історичну годину «Роль князя Володимира в хрещенні Русі», історичний калейдоскоп «Володимир Великий: проблема вибору монорелігії», історико-культурний декор «Прийняття християнства Русі для культури того часу», годину духовності «Наше духовне минуле зміцнює нас сьогодні і веде у майбутнє» тощо.

Плідна співпраця з програмою «Бібліоміст» надихнула бібліотеку спробувати свої сили у конкурсі на міні грант «Співпраця бібліотек з місцевими громадами» і в результаті стала переможцем із своїм проектом «Бібліо-забава». Цей проект дав можливість придбати для бібліотеки відеокамеру, проектор, екран, фліп-чарт, рулі, гральну приставку. Його реалізація сприяла залученню нових читачів, розвитку навчально-ігрової популяризації книги, підвищенню її ролі в житті громади та створенню позитивного іміджу бібліотеки. Це й нові цікаві форми роботи: творча майстерня «Ігрова діяльність бібліотеки як один із напрямків роботи», практичні заняття «Співдружність гри та книги», презентація «Книги, в які грають, ігри, що читають» (захотіли підготувати всі учні класу із своїм баченням цього питання). Через гру здійснюється позитивний вплив на формування у молодих читачів інтелектуальних та естетичних потреб, розвиток уваги, пам'яті.

Участь у конкурсі «Поповнення фондів сільських бібліотек та активізація їх культурно-просвітницької роботи з дітьми та молоддю» програми Міжнародного фонду «Відродження» принесла перемогу районній бібліотеці для дітей і можливість поповнити фонди новими виданнями на 10 тис. грн.

Члени громади допомагають бібліотекам: дарують книги, меблі, кімнатні рослини, фотографії, краєзнавчі

матеріали, експонати до літературного музею, тематичних куточків, вносять пропозиції щодо проведення і тематики масових заходів.

Вивчається думка користувачів, населення про роботу бібліотечних закладів. Для цього проводяться анкетування, бліц-опитування, соціологічні дослідження: «Бібліотека-майбутнього», «Якою Ви хотіли б бачити нашу бібліотеку», «Бібліотекар і читач», «Шляхи розвитку бібліотеки».

Недавно в ЦРБ почала діяти скринька читацьких пропозицій, але в ній з'явилися уже зауваження, пропозиції щодо покращення роботи бібліотеки, літературного музею, Інтернет-центру.

Серед громади ведеться широка реклама можливостей бібліотек, статті, замітки, інтерв'ю в районній і міській газетах, плакати і оголошення в бібліотеках і в людних місцях, розповсюдження буклетів, в т.ч. і ігрових, під час проведення бібліотечних, загальноміських, районних або сільських заходів, візити в різні установи, організації.

Щоб бібліотека стала основним культурним і просвітницьким центром багато залежить від професійної майстерності бібліотекаря, його бажання, вміння зробити її сучасною і корисною для громади. ЦРБ, як методичний центр, багато робить для підвищення кваліфікації бібліотекарів. Зокрема, для працівників сільських філіалів проводяться семінари, засідання школи молодого бібліотекаря, школи професійної майстерності, на яких обговорюються питання, що пов'язані з роботою бібліотеки як центру громади:

- творча лабораторія «Сучасна бібліотека: синтез традиційних та інноваційних технологій»;
- круглий стіл «Бібліотека: центр інформації, культури, спілкування, культурного дозвілля»;
- семінар-бібліовізит «Публічна бібліотека у регіональному соціумі: успіхи, труднощі, сподівання»;

- день партнерської активності «Бібліотека – зона спільних інтересів»;
- професійний діалог «Стратегії, спрямовані у майбутнє», «Бібліотека нового часу»
- майстер-клас «Мій творчий стиль».
- груповий тренінг «Імідж сучасної бібліотеки» проходив з елементами конкурсу, дискусій. Команди «Майстри», «Аси», «Професіонали», «Знавці» відстоювали свою думку в суперечках, обмінювались досвідом, наводили приклади зі своєї практики. На символічне дерево бібліотечних ідей бібліотекарі прикріпили листочки з побажаннями, пропозиціями, новими ідеями.

Роботу публічних бібліотек координували з бібліотеками інших відомств, запрошували їх працівників на семінари, практикуми, заняття школи професійної майстерності.

Бібліотекарі самі знайомляться із сайтами інших бібліотек, вивчають фахові періодичні видання, проводять їх огляди.

Працівник ЦРБ була учасником тренінгу «Зв'язки з мас-медіа та основи піару для публічних бібліотек», який проходив у Києві. У Вінниці наша ЦРБ стала учасником міжрегіонального ярмарку «Бібліотечні інновації для громад: створюємо майбутнє».

Спільними зусиллями та за участю громади бібліотечні працівники намагаються сформувати потужний інформаційно-документний потенціал для задоволення запитів сучасного користувача, створити доброзичливу ауру для роботи з книгою.

Про соціальну значимість бібліотек свідчить і той факт, що інформація про бібліотечні події розміщується на сайті РДА, райради, міськради, міської газети «Христинівська сорока».

В епоху глобалізації бібліотеки мають реальні шанси вижити за однієї умови: вони мають бути готові до змін, які відбуваються у сучасному суспільстві.

Бібліотечні працівники Христинівської ЦБС сповнені планів, задумів, енергії, творчого пошуку з популяризації бібліотеки, друкованого слова, щодо підвищення авторитету бібліотеки, щоб заслужити громадське визнання.